

Lauri Oilinki

Ensin ehti Turun Päivälehti

Turun Päivälehd
den
hidastetun kuoleman
kymmenen viimeistä vuotta

Ensin ehti
Turun
Päivälehti

Lauri Oilinki

Ensin ehti Turun Päivälehti

Turun Päivälehdessä
hidastetun kuoleman
kymmenen viimeistä vuotta

"Miksi ne saavat jäädä paikoilleen,
jotka sopan ovat keittäneet,
toimittajat kysyivät katkerina."

Tapaus Uusi Suomi, raportti lehti-instituutin tuhosta.
Johanna Garam, Ahti Pohjalainen, Unto Tikkanen, Otava 1992.

© 2014 Lauri Oilinki
Päällys ja taitto: Books on Demand
Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN: 978-952-318-034-5

Saatteeksi

Turun Päivälehti ehti elää runsaat 102 vuotta. Lehti perustettiin 1898 kansallisen heräämisen aikoihin. Tiedon lisääminen, sivistystoiminta, kulttuurin arvostus ja kunkin ihmisen oman arvon nostaminen olivat perusta, jolle lehteä ruvettiin rakentamaan. Yhtäläistä äänioikeutta vaadittiin. Maanomistusoalojen järjestäminen, naisten aseman kohentaminen, yhtäläinen äänioikeus ja raittiustoiminnan tärkeys olivat esimerkkinä tavoitteista.

Turun Päivälehti on aina ollut heikompien puolella. Välillä on oltu vallankäyttäjää vastaan, sitten taas osana konsensusta, yhteisymmärrystä. Tavoitteena on aina ollut kansalaisten etu, suomalaisten ihmisten puolustaminen.

Päivälehdten viimeiset kymmenen vuotta olivat värikästä aikaa. Koko ajan oli taistelua mustaa mörköä, lehtikuolemaa vastaan. Taloudelliset realiteetit eivät suosineet lehteä.

Kukoistusaikojakin Turun Päivälehti on elänyt. Sosialidemokraattien puoluehajaannuksen aikoihin TP:n merkitys oli suuri, olihan maltillisena tunnettu ja sopua rakentamaan ryhtynyt Rafael Paasio pitkään (1942-66) lehden päätoimittaja.

Journalistisesti tärkeintä aikaa elettiin Aarne Keskitalon aikana 1966-76. Silloin taisteltiin ennen kaikkea sananvapaudesta. Omat koirat olivat puremassa kun Ake haluttiin vaientaa. Hän hyökkäsi liian kiivaasti vallanpitäjien henkilökohtaisia etuja vastaan. Periaatteen miehenä Aarne Keskitalo ei antanut periksi. Kamppailun kunniaksi Keskitalo sai arvostetun sananvapauden miekan. Niinä aikoina koko toimitus seisojien rintamana puolustamassa sanomisen ja lehdistön vapautta.

Aatteellisuus on työväenliikkeessäkin hiipunut markkinavoimien voimistumisen myötä. Turun kuuluisa opiskelijoiden ja työläisten, ns. älymystön ja lehtiväen suosima keskustelupaikka Hämeenportti joutui nuorten salskeiden saneeraajien kynsiin. Maankuulu merimieskapakka Mosel joutui muuttamaan trendiravintolaksi. Työväen liiketoiminta katosi osuuskauppojen ja pankkien myötä, vakuutusyhtiökin kaatui ulkomaan seikkailuihin.

Ei lehdistökään hyökkäyksiltä säästynyt. Perinteisten johtajien sijaan tuli kuulujia saneeraajia. Puheissa saattoi olla työväenliikkeen mukainen nuotti ja

sanat, mutta teot olivat jyrkempiä kuin patamustilla kapitalisteilla. Sellainen herätti kauhua ja inhoa.

Työväenlehistön toimittajat ovat aina olleet kiinnostuneita ammat-
tisyhdistystoiminnasta. Turun Päivälehdestä on toimituksen suhteellisesta
vähäisyydestä huolimatta ollut likimain aina edustus Turun sanomalehti-
miesyhdistyksen hallituksessa. Myös puheenjohtajina on ollut päivälehte-
läisiä. Aktiivisuutta on aina riittänyt. Suomen Sanomalehtimiesten liiton ja
sittemmin nimen muutoksen myötä Suomen Journalistiliiton valtuusto on
tuttu useille Päivälehden entisille ja nykyisille toimittajille.

Olen pitänyt pääluottamusmiehen päiväkirjaa kymmenen vuoden ajan,
lopun aatosta aina lopulliseen lehden ja sen toimitusosaston kuolemaan
saakka. Päiväkirjan merkinnät ovat omiani. En kirjannut tapahtumia julki-
suutta varten vaan oman muistin tueksi. Halusin jälkeenkäin päin tietää, mitä
kulloinkin olen ajatellut, miten asiat kokenut.

Päiväkirja on päiväkirja. Siinä on siten liian paljon minun mietteitä ja
lehtileikkeitä jossa itse esiinnyin. Varmasti jokainen toinen päivälehteläinen
olisi koonnut toisenlaisen koosteen.

Päiväkirja ei ole oikea historiikki. Se on yhden ihmisen näkemys ajan
virrasta. Paljon tuona kymmenenä vuotena ehti tapahtua. Koko ajan oli
kuitenkin olemassa luisu kohti kuolemaa, loppumista. Sitä ennustettiin ja
povattiin, mutta aina yritettiin sinnitellä. Ei ihme, että arvovaltaisellakin
taholla lehteä ja sen kamppailu kutsutaan sitkeän sissin taisteluksi.

Monta kohtaa olen myöhemmin miettinyt, että pitääkö tuo ja tuokin
tapahtuma, miete ja arvelu ottaa julkiseen päiväkirjaan mukaan. Sensuuria
en kuitenkaan ole harrastanut. Kyllä kaikki merkinnät ovat kirjaamisen aikoi-
hin kummunneet syvältä sisimmästä. Jälkeenpäin moni arvio on muuttunut
toiseksi, niin tapahtumien kuin henkilöidenkin, mutta päiväkirjassa ne ovat
sen hetkisen mielialan mukaisia.

Niinpä on turha pyytää ystäviltä ja työtovereilta anteeksi. Tuollai-
sina minä koin teidät noina kymmenenä taistelun vuotena. Koettakaa
kestää.

Ensin ehti Päivälehti! Kun tulin ensimmäistä kertaa Lounais-Suomen Kirjapaino Oy:n latomoon joulukuun 3. päivänä 1966 huomasin kohta taittopalan. Ensin ehti Päivälehti. Taittopalaa käytetään metallilatomossa kun palstan päähän jäisi muutoin tyhjä kolo. Tämä palstanpää oli kehitetty varmaan jo edellisen vuosikymmenen aikana. Siinä todistettiin, että Päivälehti ehtii kertoa uutiset ennen muita lehtiä. Siinä toimituksellisessa tilassa palstanpää oli ainakin minun mielestä vitsi. Kun kohta ryhdyin hoitamaan toimitussihteerin hommia käytin Ensin ehti Päivälehti –palstanpäättä mielelläni. Aina se hie-
man huvitti ja samalla hirvitti: olisiko väite jo kokonaan kuolemaan tuomittu.

Oikein on tietenkin sanoa Ensin ehti Turun Päivälehti. Päivälehti yksinään on Helsingin Sanomien edeltäjän nimi ja sinne rekisteröity. Turussa ja Turun seudulla Turun Päivälehteä on aina kutsuttu Päivälehekseksi, ilman etumäärettä.

Tässä päiväkirjassa esiintyviä henkilöitä

Aarnio Osmo, Turun Päivälehden toimittaja
Airas Juhani, TP:n, Demarin ja Uutispäivä Demarin toimittaja
Anttila Antero, TP:n toimitusjohtaja 1993
Arola Kari, Demarin ja Up Demarin päätoimittaja
Harpf Tuomas, Suomen Viestintärahoituksen toim.johtaja
Hyppönen Eila, Journalistiliiton pääsihteeri
Jokela Pirkko, Journalistiliiton lakimies
Jussilainen Anne, TP:n, Demarin ja Up D:n taittaja
Keltaniemi Paula, TP:n ilmoitusmyyjä
Ketonen Keijo, TS-yhtymän toimitusjohtaja
Kirjonen Merja, LSK:n talouspäällikkö
Kujanen Jaana, Demarin ja Up D:n ilmoitusmyyjä
Laitinen Kari, Sdp:n puoluesihteeri, Demarin hallituksen pj
Lehtinen Seppo, Turun sd. kunnallisjärjestön pj
Mainela Liisa, TP:n toimittaja
Marjanen Eeva, TP:n oikolukija

Massinen Aimo, TP:n päätoimittaja, TS:n päätoimittaja
Melasalo-Laine Anu, LSK:n kirjaltaja
Nokkala Timo, TP:n, D:n ja Up D:n taittaja
Nurmi Seppo, TP:n freelancer-valokuvaaja
Nyman Vesa, TP:n oikolukija
Oilinki Lauri, TP:n plm 1992-2001, TP:n, D:n ja Up D:n toimittaja
Oras Tytti, Journalistiliiton lakimies
Orkomaa Ilkka, Turun sos.dem. kunnallisjärjestön pj
Paasio Antti, LSK:n ja TP:n hallitusten puheenjohtaja
Paasio Pertti, SDP:n puheenjohtaja, kansanedustaja
Piilonen Teijo, Demarin ja Up D:n pääluottamusmies
Pitkänen Hannu, TP:n ja TS:n toimittaja
Pitkänen Leena, TP:n ja Turkulaisen toimittaja
Polsa Pertti, TP:n (urheilu)toimittaja
Rönholm Mikko, TP:n hallituksen jäsen
Salmi Arto, TP:n toimitussihteeri
Seessalo-Airas Tytti, TP:n toimittaja
Silvén Sini, TP:n, D:n ja Up D:n toimittaja, ts-valtuutettu
Suonpää Helena, TP:n konttoripäällikkö
Uitto Teija, TP:n ja Turkulaisen toimittaja
Vainio Timo, TP:n toimi.pääll., D:n ja Up D:n toimittaja
Valjakka Ari, Turun Sanomien vastaava päätoimittaja
Viklund Pauli, LSK:n toimitusjohtaja 1972-93
Voutilainen Teuvo, TP:n, D:n ja Up D:n ilmoitusmyyjä
Vuorenrinne Antti, TP:n päätoimittaja ja toim. johtaja

Käytettyjä lyhenteitä

D = Demari

Hesari, HS = Helsingin Sanomat

LSK = Lounais-Suomen Kirjapaino Oy

Plm = pääluottamusmies

STT = Suomen Tietotoimisto

Tessi = tes, liittojen välinen työehtosopimus

TP = Turun Päivälehti
TS = Turun Sanomat
Up D = Uutispäivä Demari
UP = UP-uutispalvelu, uutistoimisto

Turun Päivälehden pääluottamusmiehen raporttivihko 1.1.1992 – 31.12 2001

Hieman aiemmista lähivuosista:

Lehti ja sen toimitus on ottanut tiukasti kantaa asioihin. Tavoitteena on ollut oman lehden ja koko ns. työväenlehdistön etu. Toimitus on kantanut huolta myös käytännön asioista, mm. oikoluvusta. Saatekirjelmässä 1974 lehden silloiselle johtokunnalle sanotaan: "Kiinnitämme oheisessa kannanotossa huomiota TP:ssä esiintyviin panovirheisiin. Ongelma on niin pha, että se on mielestämme koljattava. Esitämme myös knon. Hyvää Jolua. PS. Tätäkään ei ole oikluetu".

Vuonna 1985 Pohjois-Karjala irtisanoi kaksi toimittajaa. TP:n toimituksen tyrmistys on kova. Kirjelmät lähtivät niin lehden toimitusjohtajalle kuin Sdp:n puoluetoimikunnalle, Suomen Sanomalehtimiesten ja Sos.dem. sanomalehtimiesten liitolle kuin T-lehdistölle. Kantaa otettiin herkästi muidenkin puolesta.

Puolueen juuri valittu puheenjohtaja Kalevi Sorsa sai heti (13.6.1975) terveisiä toimitukselta: meille ja muille työväenlehdille ne isot jutut pitää ensin kertoa, ei millekään porvarilehdelle. Esimerkiksi uutinen Sorsan hallituksen erosta kerrottiin ensin muualla kuin puolueen omissa lehdissä. Ja sekös jurppi.

Suuri sota käytiin vuonna 1975 lehden ammattiyhdistystoimittajan palkkaamisesta. Johtokunnan enemmistö ajoi erikoistoimittajan paikalle ay-toimitsijaa, miestä jolla ei ollut toimittajakokemusta. Jälkeenpäin pitää ihmetellä, mitä kaikkea korkeat paikallistason toverit keksivät, ja muka lehden hyväksi.

Omia aluetoimituksia Salossa ja Uudessakaupungissa toimitus joutui puolustamaan kuin emokissa pentujaan. Varsinaisesti se olisi ollut johtokunnan tehtävä, ja talon johdon, mutta niin se vain kävi. Tovereiden päätösten takana olivat poliittiset syyt ja päättäjien omat henkilökohtainen edut, toimituksella journalistiset. Väkisinhän ne törmäävät.

Yksi episodi oli sekin, kun toimitusosasto kirjelmöi 14.3.1974 puolueen tiedotusosastolle hankkeesta kartoittaa sosialidemokraattiset tiedottajat maan porvarillisissa tiedotusvälineissä. Hanke sai osastolta tyrmäyksen. Kun tiedetään keitä demaritoimittajia on porvarilehdissä töissä, alkavat korkeat toverit tiedottaa asioista heidän kautta, ja työväenlehdet jäävät vaille uutisia. Se tietää työväenlehtien kuoleman tulevan yhä lähemmäs.

SDP:n puoluetoimikunta 21.3.1974 allekirjoittajana SDP:n puoluetoimikunnan sihteeri Martti Åberg vastasi osastolle, että mitään erityistä porvarilehtien kartoitusta ei ole käynnissä. "Yleisluonteisena periaatteena pitää puoluetoimikunta sitä, että sosialidemokraattien tiedotustoiminnassa on käytettävä kaikkia mahdollisia tiedotuskanavia, joiden avulla voidaan saavuttaa tuntuvia tuloksia"... "Puolueen yhteydet porvarillisiin lehtiin, sekä porvarillisiin että sosialidemokraattisiin toimittajiin, ovat lisääntyneet. Katsonne että huolestumiseen ei varsinaisesti ole aihetta".

Tekijänoikeuksistaakin riideltiin ja napistiin. Turun Päivälehti on sos.dem. puolueen piirilehti. Turun työväentalon väki piti oikeutenaan käydä hakemassa lehden arkistosta tarvitsemansa valokuvat piirin jäsenlehden tai ilmoitusten käyttöön. Siitä nousi haloota. Niinpä 7.4.1983 Turun työväentalon työhuonekunta allekirjoittajina Esko Salonen, Ilkka Kero, Timo Valonen ja Ilkka Sepponen vaativat selvitystä kuvien käytöstä. "Ymmärtäen tekijänoikeudet ja olemassa olevat sopimukset, haluaisimme tietää, molemminpuolisten väärinymmärrysten välttämiseksi, keiden toimittajien kuvia ei saada em. järjestöjen (sos.dem. piiri ja kunnallisjärjestö) käyttöön, edes lainaksi, sekä mitä lainaaminen maksaisi".

Jaa-a, mitenhan toverit olisivat suhtautuneet, jos olisi ilmoittautunut haulttomaksi.

Työväentalon ja -talojen porukoiden kanssa oli ainakin vielä 70-luvulla hankausta. Taloilla ajateltiin, että totta kai työväenlehden toimittaja tulee te-

kemään juttua heidän yhdistyksensä vuosikokouksesta. Olisi pitänyt mennä omalla ajalla ja vapaa-ajalla ja työajalla. Onneksi silloin jo alettiin oikeasti olla ylpeitä kuulumisesta ammattiliittoon. Kun sanoi, että lehtitalolla ei ole varaa maksaa ylitöistä eikä sunnuntaitöistä, alkoivat puheet hiljetä. Varsinkin kun siihen lisäsi, että me kuulumme ay-liikkeeseen ja noudatamme tessiä, ollaan jopa ylpeitä siitä.

Lehtiväen palkkausjärjestelmän uudistusta on pohdittu pitkään ja lausuntoja on kerätty. Vuonna 1986 Sanomalehtimiesten liiton tes-valiokunnan jäsen L. Oilinki sai viedäkseen liittoon terveisiä: Jokapaikan höylät eli yksin toimivat pitää saada ylempään palkkaluokkaan. Samoin reportterit. "Ai kun hienoa olisi saada Suomen lehdistöön nimike reportteri", annettiin evästyksiä.

Sisäiset riidat repivät välillä toimitusta. Yhteen aikaan Päivälehdessä toimitaja ja valokuvaaja eivät mahtuneet kulkemaan työkeikoilla edes samassa taksissa. Toinen meni edellä, toinen tuli perässä. Sattuivat olemaan eri perheitten jäseniä. Siihen aikaan yhdentoista hengen toimituksessa oli kolme avioparia. Oli selvää, että ristiriitoja ja oikeita riitoja esiintyi. Seurauksena oli toimitusosastosta ja vasenryhmästä eroamisia. Vasenryhmä oli vasemmistolaisesti ajattelevien yhteisporukka Turussa. Myös toimitusosaston työhön osallistuminen evättiin yhdeltä osaston jäseneltä joksikin aikaa nimitysriitojen seurauksena.

Riitojen syinä olivat yleensä luottamustoimet. Varsinkin lehtimiesten liittohallituksen paikka aiheutti kovaa porua, itkua ja välien katkaisemisia, samoin Turun sanomalehtimiesyhdistyksen puheenjohtajuus ja hallituksen paikat.

Oman toimituksen nimitysasioihin puututtiin tietenkin herkästi, samoin päätoimittajan valintaan. Kantoja esiteltiin kärkevästi. Kieli oli kovaa, samoin ääni. Isoon ääneen vaadittiin myös toimituksen edustusta lehden johtokuntaan, myöhemmin hallitukseen.

Kokonaan oma tarinansa on päätoimittaja Aarne Keskitalon kausi (1966-76) Turun Päivälehdessä. Se oli taistelun ja kirjelmien aikaa. Myös julkisuutta käytettiin hyväksi. Se johti nimittelyihin ja riitoihin. Toimitus seisoi vakaasti Aken takana tuomitsemassa lehden linjan muutosyritykset. Oi niitä aikoja.

Konsernin osalta rönsyjä ajautui tai tehdyn strategian mukaisesti ostettiin emoyhtiö LSK:n syliin. Niinpä myös Raison-Naantalin suunnalla pitkään ja jokseenkin menestyksekkäästi aiemmin hoidettu paikallislehti Uutisvaljakko tuli jo voimansa menettäneenä kirjavainon hallintaan 22.1.1991. Ostopäätös tehtiin tilisaamisten varmistamiseksi. Arvio oli, että lehteä voitaisiin kehittää pitkäaikaiseksi kirjavainon asiakkaaksi.

Mutta tuli lama, kunnat lopettivat lehdessä ilmoittelun. Ilmestymispäivien vähentäminen ei riittänyt, ei myöskään väen vähentäminen. Se tiesi talousvaikeuksien kasvua. Rönsyjen keräämistä se ei hillinnyt.

Rönsyjä kertyi ajan mittaan melkoinen mokoma.

Lounais-Suomen Kirjavaino Oy:n yhtiöomistukset vuonna 1993:

Turun Valkoinen talo Oy 33 %

Ammattimedia 100 %, Valjakko Oy 100 %, TP Oy 100 %, Halikon Kustannus Oy 100 %, Turkulainen Oy 60 %,

Oy Turun Kaapeli-tv 23,3 %

Turun Päivälehti omistaa Salon Alueradiosta 6 %, Halikon Kustannus Salon Alueradiosta toiset 6 %. Kaapeli-tv omistaa Paikallistv:stä 13,3 % ja Turun Paikallisradio Oy:stä (Auran Aallot) 70 %. Paikallisradio omistaa radiomainontatoimisto Äänimaasta 60 % ja Rabo Oy:stä 15 %.

Keskeneräiset asiat 31.12.1991 saakka

I. T-ryhmäläiset - liittorajat

Kiistaa käyty kohta 10 vuotta. Työnantajan tavoite pakottaa oikolukijat Eeva Marjanen ja Vesa Nyman Kirjaliiton jäseniksi, alentaa palkkaa ja muuttaa työtehtäviä.

Kiista edelleen auki. Työntekijäin vastustus kova.

Ei juuri nyt esillä

(Huomautus 1993: ei mitään puhetta, ei muutoksia)

Kirjaliitossa pienemmät palkat ja erilaiset lomaedut kuin sanomalehtimies-

ten liitossa. Muutos myös vähentäisi toimitusväen vaikutusvaltaa. Siksi työnantaja on asiaa niin kovasti ajanut koko viime vuosikymmenen.

2. Toimitussihteerikysymys

Kiista alkoi keväällä –91. Työnantajan tavoite: toimitussihteerinimike pois, kaikki toimittajat taittavat juttunsa, iltatoimittaja kokoaa lehden. Korkeampi B-palkkaryhmä pois. Kontaktipinta ilmoittajiin lisääntyy.

Työntekijäin kanta: ei voi suostua palkan alennukseen. Toimitussihteereitä tarvitaan aina. Työnantaja yrittää ujuttaa lehteen puffeja uudistuksen ("kontaktipinta") varjolla. Ei voi suostua.

Neuvoteltu liittojen välillä.

Toimitussihteeririita menossa työtuomioistuimeen tammi-helmik. 1992.

(Ratkaisu työtuomioistuimessa heinäkuussa 1992 työntekijäin hyväksi. Toimitussihteerit elävät ja voivat hyvin.)

Toimitussihteerikysymyksessä yritettiin murtaa perinteistä toimituksen työnjakoa työnantajaliiton ohjeiden mukaan. Turun Päivälehden toimituksen ja kirjapainotalon johto oli siihen valmis. Osoitti asiantuntemattomuutta.

Toimitussihteerit ovat lehdessä tärkeä porras. Sihteeri tekee kaikkea muuta kuin sihteerin töitä. Hän kokoaa lehden sivut, valitsee tarjolla olevasta aineistosta lehteen menevät, käsittelee jutut, otsikoi tai hyväksyy toimittajien tekemät otsikkoehdotukset, lyhentää juttuja, terävöittää, muuttaa ja karsii. Murtaa törkeällä tavalla tekijänoikeuksia, mutta niin on toimituksissa aina tehty ja niin on sovittu tehtäväksi eteenkinpäin.

Toimitussihteerin työnimikkeenä voi olla moni muukin. On keskuspöytää, keskuspöydän vuorolaisia, listamiehiä jne. Pienemmissä toimituksissa ei ole erikseen uutispäälliköitä vaan hommat hoitaa juuri toimitussihteeri. Työstään toimitussihteeri saa normaalin toimittajan palkkaa suurempaa B-palkkaa.

Toimitussihteerien poistosta päättivät korkeat toverit

Turun Päivälehti Oy:n hallitus päätti toimitussihteerien poistamisesta kokouksessaan 4.12.1989 klo 10 Nuppulantien toimitalossa. Päätöstä olivat tekemässä seuraavat korkeat työväenliikkeen toverit: Antti Paasio (pj., lehtitalouden professori), Risto Ahonen (sd. kansanedustaja), Ilkka Kero (sos.dem. piirisihteeri) ja Erkki Vuorinen (Työväenlehtien Kustannus Oy:n toimitusjohtaja). Lisäksi kokouksessa olivat läsnä Merja Kirjonen (LSK:n talouspäälikkö), Pauli Viklund (LSK:n toimitusjohtaja), Antti Vuorenrinne (Turun Päivälehden päätoimittaja) ja Ilkka Wäck (Turun Päivälehden markkinointipäälikkö). Pöytäkirja kirjaa päätöksen yksimielisenä, ilman vastalauseita tai epäilyjä.

Päätös kuului: "6§ Toimitusjohtajan tilannekatsaus. Vuoden 1988 tulos, marraskuun ilmoitusmyynti jäi edelleen tulostavoitteestaan, käyttökate-tavoite ennuste – 3.450 (tarkoittaa 3,45 miljoonaa markkaa). Toimituspäällikön toimenkuvan muutosprosessi käynnistetty (toimituspäällikkö artikkelitoimittajaksi), toimitussihteerien työaikojen muutos toteutetaan alkuvuodesta 1990."

Lehden toimintasuunnitelma vuodelle 1990 lupasi kasvua ilmoitusmyynnissä kahdeksan prosenttia. Kuluven vuoden osalta kertomus toteaa: "Taloudellisesti lehti ei saavuttanut sille asetettuja tavoitteita. Ilmoitusmyynti on edelleen vaikeutunut säännöllisten ilmoitusasiakkaiden määrän vähetessä. Ilmoitusmyynnin vaje on samalla heijastunut palkkakustannusten kasvuna."

Siis kun myyjien myynti on pienentynyt ja provisiopalkat ovat sitä kautta vähentyneet on nostettu myyjien kuukausipalkkaa, pohjapalkkaa. Mitenkähän sitä on perusteltu. Myyjät saavat kuukausittaisen pohjapalkan ja provisiota myytyjen ilmoitusten perusteella.

Toimitussihteerien toimenkuvan muutokseen perustuen jaettiin Turun Päivälehden toimitussihteereille irtisanomislaput 7.5.1991. Niitä ei otettu vastaan eikä allekirjoitettu. Tiedettiin että riita tulee ja asia ratkaistaan oikeudessa.

"Toimitussihteerin toimenkuvan muuttaminen

Lauri Oilingin ja Arto Salmen nykyiset toimitussihteerien toimet lakkautetaan 1.6.1991 alkaen.

Mainitusta päivästä alkaen heidän toimenkuvaansa kuuluvat normaalit toimittajien tehtävät sekä taittavana toimittajana toimiminen TP:n toimituksessa käyttöön tulevan vuorojärjestelmän mukaan.

Toimenkuvan muutoksesta johtuen Oilinki ja Salmi siirtyvät henkilökohdaiselle palkalle A-ryhmään myös 1.6.1991.

Turun Päivälehti Oy (leima)

Olemme vastaanottaneet edellä esitetyn toimenkuvan muutoksen. Turussa 7.5.1991. Lauri Oilinki, Arto Salmi."

Tuota paperia ei allekirjoitettu eikä kuitattu vastaanotetuksi. – Mutta ihmeen pitkään, koko alkutalven ja kevään asiaa esiteltiin ja vatvottiin. Toimenkuvan muutosvaatimuksen arvattiin heti alussa lähteneen työnantajaliiton piiristä. Sillä pyrittiin lisäämään työnantajan valtaa, pienentämään toimittajien palkkoja ja näpäyttämään muutoinkin omista oikeuksistaan kiinni pitäviä toimittajia. Kun työväenlehdiksi tunnustautuva TP murtaisi tällä tavalla työsopimusta pääsisivät myös muut lehdet tekemään samoin. Kun työväenlehti hyväksyisi muutoksen olisi se helppo ujuttaa läpi muun lehtikentän.

Turun Päivälehti ei ollut yksin. Myös viimeisiä vetelevä Uusi Suomi oli työnantajapatruunien koekenttänä. Siellä haluttiin säästöjä ja panna koko lehden tekoon osallistuvat 380 työntekijää seitsemäksi päiväksi pakkolomalle. Päätoimittaja Jarmo Virmavirta lakimiehenä sanoi, että ilman pitkää yt-prosessia hanke ei onnistu, mutta US:n johto uskoi työnantajaliiton lakimiehiin, ja hävisi. Työnantajaliitto sai työtuomioistuimessa 15 000 markan sakot työehtosopimuksen tahallisesta rikkomisesta. Pääsihteeri Eila Hyppönen sai journalistien kiitokset hyvästä asianajosta. "Sai parikymmenvuotisen uransa makeimman voiton", *Tapaus Uusi Suomi, raportti lehti-instituution tuhosta kirjoittaa (Johanna Garam, Ahti Pohjalainen, Unto Tikkanen 1992)*. riemuitsi.

25.4.1991. Talouspalaveri. Toimitusjohtaja ilmoitti, että toimitussihteerien osalta "kontaktipinta ei pidä". 24.5. toimitussihteeriasia siirtyi liittojen väliseksi riitelyksi. Tuo tarkoittaa sitä, että toimitussihteerit eivät ymmärrä laittaa puffeja lehteen, eivät ymmärrä pilata lehden taittoa laittamalla esim. Valion mainoksen ja Valiosta kertovan jutun vierekkäin. Toimitussihteerit haluavat pitää kiinni työsopimuksesta ja sen puffikiellosta, noudattaa tessiä.

3. Taloustilanteeseen vedoten toimitus on suostunut valokuvakattoon á 15 kuvaa/kk korvauksissa.

Valokuvakatto tarkoittaa ns. päällekkäistyökorvausta. Kirjoittava toimittaja saa pientä korvausta kun ottaa itse myös valokuvat juttuunsa. Jos katto on 15 kuvaa kuukaudessa ei sen yli menevistä kuvista enää makseta.

Valokuvien otosta on aina käyty kinaa toisaalta työnantajan ja työntekijöiden välillä, toisaalta myös toimittajien ja valokuvaajien kesken. Kuvapalkkio innostaa toimittajia valokuvaamaan ja silloin säästyy lehtikuvaajan palkka, valokuvaajat sanovat. Toimittajat taas marisevat, että ei voi keskittyä samaan aikaan valokuvaukseen ja kirjoittamiseen.

Toimitus ehdotti myös muita toimia talouden kohentamiseksi:

Markkinointia on tehostettava. Esim. urheiluilmoitukset (TPS ja TuTo) vaarassa jäädä pois, jos ei jakseta seurata pelikalenteria.

Kun lehdessä on ollut juttu yrityksestä, sinne parin päivän päästä markkinointipuolelta kohtelias soitto. "Haluatteko jatkaa yrityksenne julkisuus-kampanjaa. Meillä on teille oivallinen tarjous, 2x80 mm ilmoitus maksaa xxx markkaa ja 3x150 ilmoitus YYY markkaa (vrt jutut Liedon säästöpankista, siellä koettiin, että lehti seuraa myös heidän asioitaan, ja kun aikaansaapa ihminen soitti muutama päivä jutun ilmestymisen jälkeen, tuli ilmoitus että paukahti).

Painotetaan tässä ja nyt tilannetta: 38 prosenttia turkulaisista äänestää demareita. Tämän kertominen on valtti, juuri Päivälehteä ne lukevat tietoa saadakseen, ja tässä lehdessä ilmoitukset eivät huku muiden joukkoon (valitettavasti).

Kulujen vähentämiseksi toimitus on vähentänyt iltavuoroja.

Turun Päivälehti ehti elää ja vaikuttaa kolmella vuosisadalla. Lehti perustettiin 1898 ja se kuoli lopullisesti tammikuun lopussa 2001. Lehti ennätti siten uuden vuosituhannen ensimmäiseksi lehtikuolemaksi.

Turun Päivälehdessä viimeiset vuodet olivat kiipeä kamppailua mustaa mörköä, lehtikuolemaa vastaan. TP harjoitteli kuolemaa jo 1993, jolloin se ja emoyhtiö Lounais-Suomen Kirjapaino Oy tekivät konkurssin.

Lehden pitkäaikainen toimitussihteeri Lauri Oilinki piti tarkkaa pääluottamusmiehen päiväkirjaa lehden viimeisestä kymmenestä vuodesta. Päiväkirja kirjaa toimituksen pelkoja, toiveita, mietteitä ja arveluja tuolta ajalta. Apuna on ollut myös lehtiyhtiön hallituksen pöytäkirjat konkurssiin menon ajalta.

Päiväkirjassa on kovaakin kritiikkiä paikallisia ja valtakunnallisia päättäjiä kohtaan. Useassa kohdassa heijastuu käsitys, että toisin toimimalla olisi lehtikuolema voitu välttää tai ainakin olisi saatu lisää aikaa jatkamisen edellytyksiin.

ISBN: 978-952-318-034-5

BoDTM
BOOKS on DEMAND
www.bod.fi